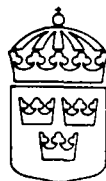

Näringsutskottets betänkande

1986/87:41

om statliga företag (prop. 1986/87:74 delvis, prop.
1986/87:126)

NU
1986/87:41

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet (delvis),

dels proposition 1986/87:126 om vissa aktiefrågor för Procordia AB, m. m.,

dels – delvis – fem motioner som har väckts med anledning av proposition 1986/87:74,

dels – delvis – en motion som har väckts med anledning av proposition 1986/87:120 om vissa oljebolagsfrågor,

dels fem motioner som har väckts med anledning av proposition 1986/87:126,

dels en motion från allmänna motionstiden år 1986 om försäljning av Pripps,

dels – helt eller delvis – 13 motioner från allmänna motionstiden år 1987 om statliga företag, m. m.

Finansutskottet har avgivit yttrande (FiU 1986/87:2 y) över motioner om försäljning av statliga företag (*bilaga*, s. 30).

Sammanfattning

Utskottet lämnar utan erinran de riktlinjer för ägarpolitiken för den statliga företagssektorn som redovisas i proposition 1986/87:74 och som utgör ett led i regeringens näringspolitik. Mot uppfattningen att staten även i fortsättning-
en bör ha en viktig roll som ägare av företag inom såväl basindustrierna som andra branscher hävdas i en reservation (m, fp, c) att staten successivt bör minska sina ägarintressen inom näringslivet. I en annan reservation (vpk) hävdas tvärtom att en expansiv statlig företagssektor bör gå i spetsen för en omdaning och förnyelse av svensk industri.

Utskottet avstyrker ett antal motioner om försäljning av olika statliga företag. Motionerna får stöd i en reservation (m, fp, c) med krav på att en plan för utförsäljning av statliga företag skall utarbetas. I en annan reservation (m, fp, c) begärs en utredning om avveckling av statens ägarintressen i olika kreditinstitut, däribland Sveriges Investeringsbank.

Förslag i proposition 1986/87:126 om viss spridning av ägandet i Procordia med bibehållen statlig ägarkontroll tillstyrks av utskottet, med reservationer

av innebörd att spridningen av ägandet skall ses som ett första steg mot en privatisering (m, fp, c) resp. att någon ändring av nuvarande ägarförhållanden inte bör ske (vpk).

NU 1986/87:41

Utskottet avstyrker också motioner om överföring av affärsverket FFV till bolagsform och om utförsäljning av mark m. m. från domänverket. Även här föreligger reservationer (m, fp, c).

Proposition 1986/87:74

Huvudsakligt innehåll

I propositionen presenteras vissa riktlinjer för statens fortsatta politik för den statliga företagssektorn. Det slås fast att staten även framgent kommer att ha en betydande roll som ägare till företag inom såväl basindustrierna som andra mer expansiva branscher. Den förbättrade situationen för de statsägda företagen bedöms därvid ge möjligheter till en mer offensiv utveckling. Det förutses att även andra ägare i vissa fall kan bli aktuella som minoritetsägare i samband med nyemissioner i de statliga företagen. I propositionen behandlas även frågan om ändrade ekonomiska befogenheter för affärsverket FFV, som förutsätts behålla sin nuvarande företagsform.

Förslag

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet – industriminister Thage Peterson – har anfört om

13. ändrade ekonomiska befogenheter för affärsverket FFV,
14. näringspolitiken i övrigt (delvis).

Proposition 1986/87:126

Huvudsakligt innehåll

I propositionen lämnas utförliga uppgifter om Procordiakoncernen, som sedan år 1984 har koncentrerat sin verksamhet till sektorerna livsmedel, drycker och tobak, kemi och livsmedel, service och verkstad. I syfte att möjliggöra en fortsatt utveckling av koncernen har styrelsen för Procordia AB föreslagit en nyemission i bolaget som innebär ett kapitaltillskott av ca 1 miljard kronor med sikte på breddat ägande och börsintroduktion. I propositionen föreslås att staten skall avstå från sin företrädesrätt att teckna nya aktier vid en sådan nyemission, varigenom statens andel av röstetalet i Procordia skulle minska till ca 84 %. Riksdagens bemyndigande begärs för ytterligare minskningar av statens andel till lägst två tredjedelar. Staten förutsätts långsiktigt inneha en kvalificerad majoritet av röstetalet i bolaget.

Förslag

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att staten avstår från sin företrädesrätt att teckna nya aktier till ett sammanlagt nominellt belopp av 350 000 000 kr. i Procordia AB,

2. godkänner vad föredragande statsrådet har anfört om storleken av statens framtida andel av röstvärdet i Procordia AB. NU 1986/87:41

Motionerna

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:74* och behandlas här är följande:

1986/87:N140 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (13) att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett långsiktigt program för den statliga företagsamheten i enlighet med vad som anförs i motionen.

1986/87:N143 av Ivar Franzén m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (14) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om statens ägarroll inom näringslivet.

1986/87:N149 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om FFV:s organisation,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en utförsäljning av statliga företag.

1986/87:N150 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (11) att riksdagen hos regeringen begär förslag till omvandling av affärsverket FFV till aktiebolag.

1986/87:N151 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om statsföretagens roll och lönsamhetsbedömningar.

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:126* är följande:

1986/87:N164 av Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Tobaksbolaget och AB Gambrinus med dotterbolagen Pripps Bryggerier och Bryggeri AB Falken undantas från de i proposition 1986/87:126 föreslagna förändringarna och sålunda behålls i statlig ägo.

1986/87:N165 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen avslår proposition 1986/87:126.

1986/87:N166 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om röstvärdesdifferentiering,

2. avslår regeringens förslag om storleken av statens framtida andel av röstvärdet i Procordia AB.

1986/87:N167 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. avslår regeringens förslag om storleken av statens framtida andel av röstvärdet i Procordia AB,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om privatisering av Procordia AB.

1986/87:N168 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som [i motionen] anförts om de framtida formerna vid förändring av ägarstrukturen i Procordia AB.

Den motion som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:120* och behandlas här är

1986/87:N163 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående bristande beslutsunderlag i vissa av regeringens propositioner.

Den motion *från allmänna motionstiden år 1986* som behandlas här är

1985/86:N295 av Gunnar Hökmark (m) och Per-Richard Molén (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statens innehav i Pripps skall säljas på börsen.

De motioner *från allmänna motionstiden år 1987* som behandlas här är följande:

1986/87:N306 av Sten-Ove Sundström m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklingen i de statliga basindustrierna.

1986/87:N307 av Per Westerberg (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om krav på information från statliga företag.

1986/87:N310 av Erik Holmkvist (m) och Sten Svensson (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att Procordia omstrukturerar [Cordinorgruppen] i enlighet med vad i motionen anförts.

1986/87:N323 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en strategi för en utförsäljning och börsintroduktion av statliga företag.

1986/87:N324 av Per-Ola Eriksson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande börsintroduktion av LKAB.

1986/87:N325 av Per-Ola Eriksson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att lämna förslag till privatisering av domänverkets skogsmark i syfte att skapa livskraftiga skogsbruksföretag som ett led i en aktiv politik för glesbygden.

1986/87:N331 av Lars Ernestam m. fl. (fp), vari – med motivering i motion 1986/87:Jo302 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär att domänverket inriktar sin markpolitik på utförsäljning av mark för ca 400 milj. kr.

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjer för ändrat ägarengagemang i de statliga företagen och affärsverken,

2. hos regeringen begär förslag till försäljning av statliga företag i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. bemyndigar regeringen att uppdra åt domänverket att genomföra försäljningar i enlighet med vad som i motionen anförts samt att intäkter från genomförda försäljningar inlevereras till statskassan som budgetförstärkning.

1986/87:N360 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen hos regeringen begär förslag om en ny samhällsekonomisk och regionalpolitisk inriktning av Statsföretags verksamhet.

1986/87:N364 av Kerstin Göthberg (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillskott för enskilda jordbrukare av skogsmark.

1986/87:N375 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avveckling av Sveriges Investeringsbank AB.

1986/87:N386 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om försäljning och börsintroduktion av hela eller delar av statliga företag och affärsdrivande verk i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:N421 av Lars Leijonborg (fp), vari —, med motivering i motion 1986/87:Fi509 — hemställs att riksdagen hos regeringen begär en plan för utförsäljning av statliga företag.

Utskottet

Inledning

I proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet lämnas en redovisning av den del av den statliga företagssektorn som hör till industridepartementets ansvarsområde. Redovisningen avser främst de åtta större producerande företagen. Av dessa är två affärsdrivande verk — domänverket och affärsverket FFV — och sex aktiebolag. Två av bolagen är moderbolag i koncerner med ett antal dotterbolag inom olika branscher. Detta gäller i första hand Procordia AB (tidigare Statsföretag AB). De största företagen inom Procordiakoncernen är Berol Kemi AB, KabiVitrum AB, Kalmar Industries AB, AB Pripps Bryggerier, Procordia Food AB, SARA AB och Svenska Tobaks AB. Svenska Varv AB har bl. a. dotterbolagen Calor-Celsius AB, Götaverken Arendal AB och Götaverken Energy Systems AB. De återstående fyra stora statliga bolagen under industridepartementet har alla karaktären av basindustrier. Det gäller AB Statens Skogsindustrier (ASSI), Norrlands Skogsägares Cellulosa AB (Ncb), Luossavaara-Kiiruna-

vaara AB (LKAB) och SSAB Svenskt Stål AB. Alla de här angivna företagen ägs för närvarande – direkt eller indirekt – till 100 % av staten, med undantag för Ncb (72 %) och SSAB (67 %).

Den sammanlagda omsättningen i den här angivna statliga industrisektorn uppgick år 1986 till ca 55 miljarder kronor. Antalet anställda är ca 85 000, vilket utgör ca 8 % av industrissysselsättningen i Sverige.

I propositionen erinras om att den statliga industrisektorn i början av 1980-talet hade stora problem, vilket ledde till bl. a. en omfattande rekonstruktion av Statsföretagsgruppen år 1983. Då övertog staten det direkta ägaransvaret för de tre kapitaltunga och starkt konjunkturkänsliga basindustriföretagen ASSI, LKAB och SSAB. Betydande statliga kapitaltillskott lämnades. Under de senaste åren har arbetet inriktats på att omstrukturera och effektivisera de olika företagen, vilket i många fall har inneburit avveckling eller avyttring av verksamheter samt personalminskningar.

De frågor som utskottet behandlar i detta betänkande gäller i första hand förhållandena inom den statliga industrisektorn. I anslutning till olika motionsyrkanden berör dock utskottet även frågor om några andra statliga företag samt vissa frågor av mer övergripande natur.

En sådan fråga, som utskottet tar upp redan inledningsvis, gäller den *information om statliga företag* som lämnas till riksdagen av regeringen i propositioner med begäran om kapitaltillskott m. m. I motion 1986/87:N307 (m) anfördes att informationen hittills inte har motsvarat de krav som ställs på börsnoterade aktieföretag, t. ex. i samband med nyemissioner. Propositionerna har varit mycket knapphändiga. Motionären betecknar detta som otillfredsställande. Liknande kritik framförs i motion 1986/87:N163 (m), som har väckts med anledning av proposition 1986/87:120 om vissa oljebolagsfrågor.

Utskottet har vid flera tillfällen under senare år behandlat frågan om underlaget till regeringens förslag till riksdagen om statliga företag. Så skedde t. ex. vid behandlingen av propositioner om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen år 1983 (NU 1982/83:25) och om varvsindustrin år 1986 (NU 1985/86:34). Vid dessa tillfällen förelåg kritik i motioner från moderata samlingspartiet mot vad motionärerna ansåg vara en otillräcklig informationsnivå i propositionerna. Liksom nu hänvisades till de krav som ställs på prospekt vid nyemissioner. Utskottet avvisade kritiken bl. a. på den grunden att en nyemission riktar sig till en vid krets av kapitalplacerare som normalt saknar tillgång till egen information om företaget, medan en proposition till riksdagen med begäran om kapitaltillskott till ett statligt företag riktar sig till den instans som ytterst svarar för beslut av företagets ägare sedan frågan ingående beretts inom regeringen. Utskottet hänvisade också till att ytterligare material hade redovisats under utskottsbehandlingen. I reservationer till utskottets betänkanden anförde moderata samlingspartiets och folkpartiets – samt år 1986 även centerpartiets – företrädare att kompletterande information till utskottet inte utgjorde något substitut för en öppen redovisning. Reservanterna förutsatte att regeringen var beredd att ompröva sin praxis på området.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att en jämförelse mellan kraven på information om företaget vid en nyemission och vid en begäran till

riksdagen om kapitaltillskott i flera hänseenden haltar. Icke desto mindre anser utskottet att det kan finnas skäl för en större öppenhet och utförlighet i propositioner i frågor om statliga företag än vad som tidigare har varit praxis. Ett viktigt skäl är att den allmänna debatten då kan föras utifrån en högre kunskapsnivå, vilket är av värde även för riksdagens behandling av frågorna. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att den proposition om vissa aktiefrågor för Procordia AB (prop. 1986/87:126) som utskottet behandlar i detta betänkande innehåller en redovisning i bilageform av sådana uppgifter om bolaget som brukar ingå i emissionsprospekt för börsnoterade bolag.

Med hänsyn till vad som anförts saknas det enligt utskottets mening anledning till något initiativ av riksdagen i frågan. Motionerna 1986/87:N163 (m) och 1986/87:N307 (m) avstyrks därför.

Statens ägarroll

I anslutning till redovisningen av den statliga industrisektorn förs i proposition 1986/87:74 en diskussion om motiven för statligt företagande och om statens roll som ägare. Det statliga företagandet har en viktig uppgift som motvikt till en ensidig privat ägarkoncentration, anför det. Härutöver anges en rad andra motiv för statligt ägande, bl. a. betydelsen av att sysselsättningen upprätthålls i vissa regioner och behovet av strukturförändringar i vissa branscher. Beträffande utvecklingen under de kommande åren sägs att de statliga företagen måste satsa också på nya områden för att därigenom bidra till en nödvändig industriell expansion i vårt land. Det betecknas som en central uppgift för staten som företagsägare att medverka i och underlätta en sådan utveckling. Även inom de statliga basindustrierna, där det finns kvarvarande behov av strukturanpassning, måste denna innefatta också offensiva satsningar för att skapa ny produktion, ny teknik och ny sysselsättning, anför det.

Det betonas i propositionen att det ankommer på de olika företagen att fatta besluten om investeringar, produktion och marknadssatsningar. Ägaren skall se till att företagen har styrelser med högsta möjliga kompetens, ange den allmänna verksamhetsinriktningen samt säkerställa företagets kapitalförsörjning. Företagen måste leva och utvecklas av egen kraft, vilket förutsätter en långsiktigt god lönsamhet. Löpande förlusttäckning genom bidrag över statsbudgeten bör inte komma i fråga. Vidare sägs att det ekonomiska resultatet skall medge avkastning på satsat kapital och en successiv höjning av företagets utdelning till ägaren, varigenom statens möjligheter att medverka till nya offensiva satsningar ökar. Som komplement till egna resurser kommer det emellertid att krävas nytt ägarkapital. Det är inte givet att staten alltid ensam skall svara härför, anför det. En riskspridning till flera ägare kan vara lämplig, samtidigt som nya ägare kan tillföra företaget ytterligare kompetens, marknadskontakter m. m. Även rent statsfinansiella begränsningar anges som motiv för staten att vid vissa tidpunkter avstå från att teckna nytt kapital.

Som en sammanfattande slutsats anför i propositionen att det i vissa fall kan vara motiverat med en spridning av ägandet inom de statliga företagen. Därvid skall, betonas det, stora krav ställas på de nya delägarnas kompetens, resurser och långsiktiga avsikter. En introduktion av företagets aktier på

fondbörsen anges som en naturlig konsekvens av en ägarspridning. Staten förutsätts dock alltjämt ha exklusiv beslutanderätt över storleken av den statliga andelen.

Regeringen har inte begärt något särskilt ställningstagande av riksdagen till vad som sålunda har anförts i propositionen om riktlinjerna för statens fortsatta politik som ägare av de statliga företagen. I motioner från de fyra oppositionspartierna med anledning av propositionen har emellertid kritik mot regeringens syn på frågan framförts och andra uppfattningar redovisats.

I motion 1986/87:N150 (m) betecknas det som i sig positivt att de statliga företagen får uppträda som andra företag. Samtidigt bortfaller då motiven för det statliga företagandet, menar motionärerna. De avvisar bestämt vad som sägs i propositionen om att statligt företagande behövs som motvikt till privat ägarkoncentration. Tvärtom blir effekten snarast en förstärkt ägarkoncentration, menar de, särskilt i kombination med löntagarfondernas växande inflytande.

Synpunkterna i nämnda motion utmynnar inte i något yrkande. I en partimotion från allmänna motionstiden, 1986/87:N354, begär emellertid moderata samlingspartiet ändrade riktlinjer för ägarengagemang i de statliga affärsverken och företagen. I en fri ekonomi skall staten fastställa spelreglerna för näringslivet, anför det. Staten skall däremot inte själv vara företagare. Som ett särskilt problem för de statliga företagen anges svårigheterna att få kapitaltillskott av ägaren utom då företaget befinner sig i kris.

En liknande inställning till statligt företagande redovisas i folkpartiets motion 1986/87:N149. Motionärerna anser vidare att ofullständigt definierade avkastningskrav och tillgång till billig finansiering leder till konkurrensnedvridning och samhällsekonomiska förluster. Denna synpunkt torde avse framför allt affärsverken.

I centerpartiets motion 1986/87:N143 sägs att det är statens uppgift att ange de allmänna förutsättningarna för industriell verksamhet. Staten kan självfallet även genom eget ägande driva olika typer av verksamhet för att tillgodose övergripande mål. Statligt ägande får emellertid inte bli ett självändamål. Lika väl som staten förvärvar företag bör staten kunna sälja ut dem sedan de efter omstrukturering fått nödvändig stabilitet och lönsamhet, anför det. Även i de övriga nyss angivna motionerna föreslås utförsäljning av statliga företag. Utskottet återkommer till denna fråga längre fram.

Vänsterpartiet kommunisterna redovisar i motion 1986/87:N140 en helt annan syn på statligt företagande. I stället för att "imitera de sämre sidorna av privatkapitalismen" bör de statliga företagen utgöra alternativ till denna i fråga om såväl principer för företagsledning som tillämpning av ny teknik. I motion 1986/87:N151 (vpk) sägs att den statliga industrin bör ges ett annat lokaliseringsmönster än det som eljest dominerar. Målet för lönsamheten bör göras mer långsiktigt för att möjliggöra mer framtidsbetonade och självständiga satsningar, anför det. Liknande synpunkter framförs i motion 1986/87:N360 (vpk). De sociala och samhällsekonomiska värderingarna skall vara överordnade affärsmässighet och ökad lönsamhet, menar motionärerna.

Viss anknytning till de tankar som redovisas i propositionen har motion 1986/87:N306 (s), som gäller de statliga basindustrierna. Dessa har en alltför

ensidig inriktning, vilket innebär ett stort risktagande inför kommande lågkonjunkturer, anför det. För utveckling av nya produkter och produktion i företagen borde ett särskilt riskkapital ställas till förfogande. Detta skulle enligt motionärerna kunna ske antingen genom att medel avsattes direkt ur vinsten i resp. företag eller genom att medel tillfördes av statens utdelning från företagen.

Utskottet ansluter sig till den syn på statligt företagande inom industrisektorn som ligger till grund för propositionen. Detta innebär att staten enligt utskottets uppfattning även fortsättningsvis bör ha en viktig roll som ägare av företag inom såväl basindustrierna som andra branscher. Förutom de skäl av t. ex. regionalpolitisk eller försörjningspolitisk natur som har föranlett statens engagemang i enskilda fall finns det ett mer generellt motiv för statligt ägande i Sverige, nämligen värdet av mångfald i ett av stark ägarkoncentration präglat privat näringsliv. De statliga och kooperativa företagen har således en viktig funktion som motvikt till det fåtal privata maktgrupper som dominerar svensk industri. Det finns också behov av en vital statlig företagssektor i ett alltmer internationaliserat näringsliv. Som utskottet tidigare har påpekat (NU 1984/85:32 s. 30) torde utrymmet för nationella hänsynstaganden vara större vid olika strategiska företagsbeslut inom statligt ägda företag. Utskottet hänvisar här till sin behandling av frågor om internationalisering av svensk industri i betänkandet NU 1986/87:30.

Det är mot denna bakgrund angeläget att de statliga företagen ges samma möjligheter till utveckling som andra företag. En faktor av största betydelse i detta sammanhang är tillförseln av riskkapital, som hittills har utgjort ett hinder för de statliga företagens utveckling. De riktlinjer för statens politik på området som anges i propositionen – ökad spridning av ägandet med bevarad statlig ägarkontroll – kan enligt utskottets mening innebära en ändamålsenlig lösning på problemet.

Utskottet har inte heller i övrigt något att erinra mot vad som i propositionen anförts om statens ägarpolitik. Följaktligen tar utskottet avstånd från den attityd till statligt företagande som präglar motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N354 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c). Utskottet avvisar också, fast på andra grunder, de tankar som framförs i motionerna 1986/87:N140 (vpk), 1986/87:N151 (vpk) och 1986/87:N360 (vpk). Lösningen på den statliga företagssektorns problem finns enligt utskottets mening inte i den av motionärerna angivna riktningen. Samtliga angivna motioner avstyrks alltså i de delar som behandlats här.

Vad som anförts i motion 1986/87:N306 (s) om att de statliga basindustrierna bör ges bättre utvecklingsmöjligheter stämmer, som framgått, väl överens med tankegångarna i propositionen om ökade offensiva investeringar i de statliga företagen, antingen med egna vinstmedel eller genom tillförsel av nytt kapital. Något uttalande av riksdagen med anledning av motionen synes därför inte påkallat, varför den avstyrks.

Försäljning av statliga företag

Liksom tidigare år har i motioner från de tre borgerliga oppositionspartierna föreslagits en omfattande försäljning av statliga företag. Grunden för förslagen är den principiella inställning till statligt företagande från de tre

partiernas sida som utskottet redan har redovisat. Förslagen har emellertid också en statsfinansiell och ekonomisk-politisk motivering, nämligen att försäljning av statliga tillgångar minskar statens upplåningsbehov och därmed också skapar förutsättningar för räntesänkningar och ökade investeringar. Gemensamt för motionerna är att försäljningen av statliga företag antas pågå under en följd av år och tillföra statsbudgetens inkomstsida flera miljarder kronor om året. Motionerna utmynnar också i liknande yrkanden om att riksdagen hos regeringen skall begära en *plan för försäljning av statliga företag*.

I moderata samlingspartiets motion 1986/87:N354 lämnas en utförlig redogörelse för partiets syn på privatisering av statliga företag. Som en allmän princip anges att i första hand de anställda och i andra hand allmänheten bör ges möjlighet att äga andelar i företagen, medan kapitalmarknadens ordinarie aktörer anses böra komma först i tredje hand. Ett antal tänkbara metoder för avyttring beskrivs. Enligt motionärernas uppfattning bör befintliga företagsgrupper i största möjliga utsträckning hållas samman vid avyttringen. Som lämpliga objekt för privatisering inom en nära framtid anges ett antal vinstgivande företag, såsom t. ex. Procordia, ASSI, Ncb och PKbanken. Även de konkurrensutsatta delarna av affärsverkens rörelser – inkl. statens vattenfallsverks krafttillgångar – jämte delar av domänverkets och byggnadsstyrelsens fastighetsbestånd bör enligt motionärerna kunna komma i fråga för avyttring. Enligt en uppskattning som redovisas i motionen skulle det totala försäljningsvärdet av dessa tillgångar uppgå till inemot 100 miljarder kronor. Mot bakgrund härav bedöms att börsintroduktioner och försäljningar skulle kunna ge staten intäkter av minst 4 miljarder kronor om året under överskådlig framtid.

Folkpartiet redovisar i motion 1986/87:N323 en liknande uppfattning. Som lämplig metod anges försäljning på fondbörsen. Motionärerna anser att delar av Procordia och Svenska Varv bör övervägas för försäljning, liksom ett antal av affärsverkens dotterbolag och delar av statens vattenfallsverk. Försäljningarna antas kunna inbringa 4 å 6 miljarder kronor under ett antal år. Vad beträffar de statliga kreditinstituten föreslås att en utredning tillsätts för att närmare undersöka vilka delar som bör avyttras. – Liknande förslag framförs i motion 1986/87:N421 (fp).

Även centerpartiet föreslår – i motion 1986/87:N386 – omfattande försäljningar av statliga företag och delar av affärsverkens rörelser. Försäljningarna antas – exkl. vattenfallsverket – kunna ge en engångsförstärkning av statsbudgeten under budgetåret 1987/88 med ca 3,5 miljarder kronor.

Det bör erinras om att riksdagen vid sin behandling tidigare i år av riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetregleringen m. m. har avslagit motioner om försäljning av statliga tillgångar av samma innebörd som de nu nämnda. I en gemensam reservation till finansutskottets betänkande i ärendet (FiU 1986/87:10 res. 8) uttalade sig de tre borgerliga partiernas företrädare för en försäljning under en följd av år av hela, eller delar av, statliga företag och affärsdrivande verk, vilket bedömdes kunna ge en budgetförstärkning av 4 å 6 miljarder kronor om året.

Genom riksdagens ställningstagande har frågan om utförsäljningar redan under nästa budgetår som ett led i den statliga budgetpolitiken kommit att bli

inaktuell. Finansutskottet har emellertid i ett yttrande till näringsutskottet över de fyra förenämnda motionerna (bilaga) behandlat frågan på ett mer principiellt plan. Bl. a. lämnas uppgifter om den privatisering av statliga tillgångar som pågår eller planeras i flera av OECD-länderna. Finansutskottets uppfattning torde kunna sammanfattas så att de ekonomiska effekterna av en privatisering är svårbedömda och att de i stor utsträckning också tar ut varandra. Bl. a. understryks att den kortsiktiga förstärkning av statsbudgeten som försäljningarna av statlig egendom innebär motsvaras av en bestående minskning av den statliga förmögenheten. Yttrandet leder fram till att motionerna bör avstyrkas. Motsatt uppfattning hävdas i en avvikande mening av de tre borgerliga partiernas företrädare.

Näringsutskottet begränsar sig här till att behandla kravet i de fyra aktuella motionerna på en plan för utförsäljning av statliga företag. Utskottet tar i sammanhanget upp även motion 1986/87:N324 (c), i vilken begärs en börsintroduktion av LKAB i samband med försäljning av 20 à 25 % av aktierna.

Av den principiella inställning till statligt företagande som utskottet tidigare har redovisat följer att utskottet avvisar de tankar på en privatisering av den statliga företagssektorn som framförs i motionerna. En invändning av mer teknisk natur är att den modell för privatiseringen som föreslås i motionerna innebär att i första hand de vinstgivande verksamheterna skulle säljas ut, medan staten tills vidare skulle behålla ägaransvaret för företag med låg lönsamhet eller behov av omstrukturering. En sådan metod skulle enligt utskottets mening vara förödande för effektiviteten i de kvarvarande företagen. Metoden står givetvis också i strid mot utskottets uppfattning om behovet av en vital statlig företagssektor, i vilken ingår såväl de traditionella basindustrierna som verksamhet på mer expansiva och framtidsinriktade områden.

Med hänvisning till vad som anförts och till finansutskottets yttrande avstyrker utskottet motionerna 1986/87:N354 (m), 1986/87:N323 (fp), 1986/87:N421 (fp) och 1986/87:N386 (c), den förstnämnda i berörd del. Motion 1986/87:N324 (c) om LKAB avstyrks likaså.

I sammanhanget behandlar utskottet en motion från allmänna motionstiden år 1986, 1985/86:N295 (m), om *försäljning av Pripps*. Motionärerna begärde att det då av staten genom holdingbolaget AB Gambrinus ägda AB Pripps Bryggerier skulle säljas på fondbörsen. Våren 1986 förvärvades emellertid Gambrinus av Procordia. Pripps ingår således numera i Procordiakoncernen (jfr NU 1986/87:17). Den fråga som motionärerna tar upp har därmed blivit inaktuell, varför motionen avstyrks. Utskottet återkommer till frågan om statens ägande i Procordia.

Viss anknytning till de föregående motionerna har också motion 1986/87:N310 (m), i vilken begärs en *avveckling av Cordinor-gruppen*. Cordinor AB – tidigare Regioninvest i Norr AB – är moderbolag till ett antal verkstadsföretag m. fl. i Norrbotten. Cordinor ingår i Procordiakoncernen. Motionärerna anser att gruppen har expanderat genom statliga resurstillskott och att detta har påverkat det privata näringslivet i Norrbotten negativt. De vill att de livskraftiga företagen i gruppen skall säljas ut och att övriga skall läggas ned.

Utskottet erinrar om att riksdagen år 1983 anvisade ett belopp av 230 milj. kr. till Statsföretag som en engångsinsats för rekonstruktion av Regioninvestgruppen (NU 1983/84:19). En förutsättning för beslutet var att Statsföretag under en treårsperiod skulle vidta åtgärder för att avveckla förlustverksamheter och att något ytterligare tillskott till Statsföretag för ändamålet inte kunde komma i fråga. Företagen inom Regioninvestgruppen skulle i fortsättningen betraktas på samma sätt som andra företag inom Statsföretagsgruppen.

Enligt vad utskottet har inhämtat har ett antal omstruktureringsåtgärder vidtagits. Ett tiotal företag har avyttrats. Antalet anställda har minskat från ca 600 till ca 300. Rörelseresultatet i Cordinor är alltjämt otillfredsställande. Något bidrag till verksamheten från moderbolaget – utöver de medel som särskilt anvisades av riksdagen för ändamålet – har emellertid inte lämnats och kommer heller inte att lämnas.

Enligt utskottets mening bör Procordia genomföra omstruktureringen av Cordinor-gruppen enligt de av statsmakterna tidigare angivna förutsättningarna. Utskottet kan inte ansluta sig till kravet i motion 1986/87:N310 (m) på att riksdagen genom ett uttalande till regeringen skall söka påverka Procordias handlande i frågor som ligger inom företagets ansvarsområde. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

Sveriges Investeringsbank

En avveckling av Sveriges Investeringsbank AB föreslås i moderata samlingspartiets motion 1986/87:N375. Liknande förslag har framförts från partiets sida under de tre senaste åren. Enligt motionärernas mening finns det på dagens kapitalmarknad inte något behov av banken. Sedan bildandet år 1967 har statens kapitalinsats i banken uppgått till 1 300 milj. kr. Det hävdas att banken inte har gett utdelning till ägaren på insatt kapital. Avvecklingen föreslås ske i den takt som är möjlig med hänsyn till bankens nuvarande åtaganden. Några nya engagemang bör inte tillåtas. Allteftersom verksamheten minskar, anføres det, bör bankens medel kunna successivt frigöras och återbetalas till långivare och till ägaren. Motionärerna räknar med att minst 200 milj. kr. på detta sätt bör kunna tillföras statsbudgetens inkomstsida under nästa budgetår. Det föreslås att riksdagen anmodar regeringen att senast hösten 1987 lägga fram förslag om en avveckling av Investeringsbanken i enlighet med vad som anförts.

Även folkpartiet har nu i motion 1986/87:N323 – dock utan något särskilt yrkande – framfört uppfattningen att en avveckling eller avyttring av Investeringsbanken bör övervägas. Detta bör enligt motionärerna ske inom ramen för en särskild utredning om de statliga kreditinstituten.

Av Investeringsbankens årsredovisning för år 1986 framgår att såväl nyutlåningen som garantigivningen har ökat med ca 50 %. Banken är delägare i 41 företag. Rörelseresultatet uppgick till 338 milj. kr., vilket är det högsta hittills. Utdelningen till ägaren, dvs. staten, uppgår till 23,4 milj. kr., vilket är en fördubbling i jämförelse med föregående år.

Utskottet erinrar om att Investeringsbanken är ett aktiebolag enligt lagen (1963:76) om kreditaktiebolag, vilket innebär bl. a. att Investeringsbanken –

till skillnad från de egentliga bankerna – är oförhindrad att äga aktier. Investeringsbankens ursprungliga uppgift var främst att finansiera stora riskfyllda industriprojekt genom förmedling av medel från bl. a. allmänna pensionsfonden. Mot bakgrund bl. a. av utvecklingen på kredit- och kapitalmarknaden fastställdes år 1984 vissa ändringar i riktlinjerna för bankens verksamhet (NU 1983/84:42), innebärande att banken gavs större flexibilitet vid val av engagemang och utformning av kreditvillkor m. m. I sammanhanget formulerades också ett avkastningskrav.

Frågan om Investeringsbankens verksamhet berörs kortfattat i proposition 1986/87:74 (s. 57 f.). Med hänvisning till Investeringsbankens positiva utveckling under de senaste åren anföras att det för närvarande saknas skäl att genomföra några ändringar i riktlinjerna för verksamheten.

Utskottet instämmer häri. Enligt utskottets mening har Investeringsbanken alltjämt viktiga uppgifter på den svenska kreditmarknaden. En sådan uppgift för banken är att som delägare i olika företag tillhandahålla såväl riskkapital som kunnande. Den ökande efterfrågan på bankens tjänster tyder också på att det finns ett reellt behov av ett kreditinstitut av detta slag. Dessutom har Investeringsbanken bl. a. att svara för expertis och kansliresurser för den år 1984 inrättade Småföretagsfonden. Utskottet kan alltså inte ansluta sig till kravet i motion 1986/87:N375 (m) på en avveckling av banken. Motionen avstyrks i denna del.

Med anledning av vad som anförts i motion 1986/87:N323 (fp) om en utredning med uppgift att undersöka vilka statliga kreditinstitut som bör avyttras erinrar utskottet om att kreditmarknadskommittén (Fi 1983:06) enligt sina direktiv (dir. 1983:38) skall göra en översyn av kreditmarknadens struktur i syfte att skapa rationella rörelse regler för skilda slag av finansinstitut. Kommittén väntas lägga fram sitt slutbetänkande våren 1988.

Procordia

Regeringen har i proposition 1986/87:126 lagt fram förslag som gäller ägarförhållandena i Procordia AB. Förslagen bygger på de principiella riktlinjer för statens ägarpolitik som regeringen tidigare i år har redovisat i proposition 1986/87:74 och som utskottet nyss har behandlat. Innebörden av förslagen är att en viss spridning av ägandet i Procordia skall ske, främst i syfte att tillföra koncernen kapital för expansion, men att staten skall bevara full ägarkontroll. Den metod för kapitalanskaffning som föreslås, nämligen en ökning av moderbolagets egna kapital genom nyemission, innebär att moderbolaget kan behålla ett hundraprocentigt ägande av de olika dotterbolagen inom koncernen. Avsikten härmed är att Procordia även i fortsättningsskall utgöra moderbolaget i en industrikoncern – med möjlighet till överföring av medel mellan olika enheter i koncernen – och inte ett förvaltningsbolag med ett antal delägda dotterbolag eller intressebolag.

Utskottet tar först upp frågan om *nyemission i Procordia*. Styrelsen har föreslagit bolagsstämman en ökning av det nominella aktiekapitalet, som för närvarande är 1 500 milj. kr., med 350 milj. kr. genom nyemission. Vid en beräknad överkurs av 250 % à 350 % för de nya aktierna skulle Procordia tillföras 875 milj. kr. à 1 225 milj. kr. Avsikten är att de nya aktierna skall ges

en så stor spridning att kraven för inregistrering på Stockholms fondbörs blir uppfyllda. Ett breddat ägande kombinerat med en börsintroduktion innebär att Procordia får möjlighet att i framtiden betala för förvärv av företag genom riktade emissioner. I propositionen sägs att en framgångsrik utveckling av koncernen inom vissa affärsområden förutsätter expansion genom sådana förvärv.

Emissionen avses omfatta såväl A-aktier som B-aktier i förhållandet fyra till ett. B-aktierna skall ha ett röstvärde av en tiondel. Emissionen riktar sig till både allmänheten och olika institutionella placerare. I sammanhanget erinras om att staten i samband med avtal i december 1986 om överlåtelse till vissa försäkringsbolag m. fl. av aktier i SSAB (jfr NU 1986/87:22) gav dessa placerare viss företrädesrätt att vid en eventuell kommande ägarspridning i Procordia teckna en tredjedel av aktierna, dock lägst för 440 milj. kr.

Ett genomförande av nyemissionen på angivet sätt skulle innebära att statens andel av aktiekapitalet i Procordia AB minskade till ca 81 % och att andelen av röstetalet minskade till ca 84 %.

En förutsättning för att nyemissionen skall kunna genomföras är att den nuvarande ensamägaren, dvs. staten, avstår från sin företrädesrätt att teckna de nya aktierna. Regeringen begär nu med hänvisning till frågans principiella betydelse riksdagens godkännande av att så sker.

Utskottet delar regeringens uppfattning att frågan är av den karaktären att den bör underställas riksdagen. En nyemission av angivet slag har samma reella innebörd som om en del av statens aktieinnehav avyttrades, dock med den skillnaden att likviden för aktierna i det förra fallet tillfaller bolaget i stället för dess ägare. Riksdagen har också en gång tidigare tagit ställning till en liknande fråga, nämligen vid ökningen av PKbankens aktiekapital genom en nyemission år 1983 (NU 1983/84:12). För en principiell diskussion av hithörande frågor hänvisar utskottet till betänkandet NU 1986/87:17.

Regeringens förslag har föranlett yrkanden i två motioner. Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion 1986/87:N165 avslag på förslaget utifrån partiets grundsyn på statligt företagande. Centerpartiet redovisar i motion 1986/87:N168 en principiellt positiv inställning till spridning av ägandet i statliga företag. Emellertid ger motionärerna uttryck för oro över det motiv som i propositionen har angetts för nyemissionen. De ställer sig avvisande till tanken på en expansion av Procordia "grundad på en ideologisk övertygelse om nödvändigheten av ett ökat statligt ägande". En fortsatt framtida spridning av ägandet i Procordia bör ske på ett sådant sätt att intäkterna kan utnyttjas för att förbättra statens finansiella läge i enlighet med tidigare förslag från centerpartiet, anför det.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Den angivna formen för kapitalanskaffning innebär enligt utskottets uppfattning betydande fördelar såväl för bolaget som för dess ägare. Det bör särskilt understrykas att staten behåller ägarkontrollen över moderbolaget och därmed även över de olika dotterbolagen inom koncernen. Utskottet ser det också som värdefullt att nyemissionen – som är en av de största hittills i Sverige – ökar möjligheterna till långsiktigt och produktivt sparande. Med anledning av vad som sägs i motion 1986/87:N168 (c) vill utskottet påpeka att nyemissionen får en positiv statsfinansiell effekt dels genom att inga anspråk på kapitaltillskott ställs på

staten som ägare, dels genom att statens utdelningar från Procordia kan väntas öka. Utskottet noterar också att den föreslagna formen för tillförsel av riskkapital till Procordia står i god överensstämmelse med vad som från centerpartiets sida föreslogs förra året (NU 1985/86:24 s. 9). Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:N168 (c) och 1986/87:N165 (vpk) i berörda delar.

I propositionen begärs också riksdagens godkännande av vissa principer för *statens framtida ägarandel i Procordia*. Det anføres att regeringen i fortsättningen bör kunna medverka till beslut som innebär att statens ägarandel i Procordia minskas ytterligare. Som redan framgått anses det önskvärt att Procordia skall kunna genomföra företagsförvärv genom riktade emissioner av aktier i det egna bolaget. Staten bör dock enligt regeringens uppfattning långsiktigt inneha en kvalificerad majoritet av röstetalet i Procordia. Härmed avses en andel av två tredjedelar. Regeringen bör alltså inte utan riksdagens godkännande kunna medverka till att statens andel av röstetalet minskar under denna nivå. I sammanhanget uttalas att vid senare nyemissioner främst B-aktier med ett röstvärde av en tiondel bör emitteras.

I motionerna 1986/87:N167 (m) och 1986/87:N166 (fp) yrkas avslag på regeringens förslag såvitt gäller frågan om bevarande av statens ägarkontroll över Procordia. I enlighet med motionärernas tidigare redovisade inställning till statligt företagande i allmänhet anser de att staten bör successivt avyttra sina aktier i Procordia. I den förstnämnda motionen begärs ett särskilt uttalande av riksdagen härom. Från motsatt utgångspunkt avstyrks regeringens förslag i motion 1986/87:N165 (vpk).

Utskottet konstaterar först att den av regeringen föreslagna principen för statens ägarkontroll medger en mycket långtgående spridning av ägandet. Detta kan belysas genom följande räkneexempel. Efter den nu föreslagna nyemissionen skulle aktiekapitalet i Procordia uppgå till nominellt 1 850 milj. kr., fördelat på 37 miljoner aktier. Av dessa är 30 miljoner A-aktier i statens ägo och 7 miljoner aktier i enskild ägo, varav 5,6 miljoner A-aktier och resten B-aktier. Om aktiekapitalet trefaldigades skulle statens 30 miljoner A-aktier utgöra ca 27 % av aktiekapitalet. De skulle emellertid – förutsatt att alla nya aktier var B-aktier – representera ca 69 % eller drygt två tredjedelar av röstetalet.

Utskottet ansluter sig till vad som anføres i propositionen om statens framtida ägarandel i Procordia. Med hänsyn till bolagets strategiska roll inom den statliga företagssektorn finner utskottet det befogat att staten långsiktigt innehar en kvalificerad majoritet av röstetalet. Som föreslås i propositionen bör det stå regeringen fritt att – såsom företrädare för huvudägaren vid bolagsstämman – medverka till nyemissioner som medför en minskning av statens röstetal till lägst två tredjedelar av det totala röstetalet. Utskottet erinrar om att riksdagen nyligen av liknande skäl på förslag av utskottet (NU 1986/87:22) har bemyndigat regeringen att medverka till en framtida minskning av statens ägarandel i SSAB till lägst 51 % räknat efter aktiernas röstvärde. Den lägre gräns för statens innehav som fastställdes i detta fall får ses bl. a. mot bakgrund av att SSAB redan i utgångsläget hade privata delägare.

Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag. Härav följer att utskottet inte kan godta vad som anförs i motionerna 1986/87:N167 (m) och 1986/87:N166 (fp). Dessa avstyrks, den sistnämnda i berörd del. Samma gäller motion 1986/87:N165 (vpk) i motsvarande del.

I motion 1986/87:N166 (fp) begärs vidare, med anledning av regeringens förslag om nyemission av B-aktier i Procordia, ett uttalande av riksdagen mot *differentierad rösträtt* i aktiebolag. Motionärerna hänvisar till folkpartiets i andra sammanhang framförda kritik mot systemet med olika röstvärde för olika aktieslag. En sådan differentiering cementerar befintliga maktstrukturer, anser man.

Utskottet erinrar om att bestämmelser om differentierad rösträtt i aktiebolag finns i aktiebolagslagen, som hör till lagutskottets beredningsområde. Detta utskott har i ett nyligen framlagt betänkande (LU 1986/87:27) avstyrkt ett yrkande i en annan motion från folkpartiet om förbud mot röstvärdesdifferentiering vid börsnoterat företags nyemission. Därvid hänvisar lagutskottet bl. a. till att röstvärdeskommittén i betänkandet (SOU 1986:23) Aktiers röstvärde har konstaterat att det för närvarande saknas tillräckligt underlag för ett ställningstagande till frågan om röstvärdesdifferentiering. Lagutskottet anser att frågan bör vila i avvaktan på den analys som skall göras inom ramen för ägarutredningens (I 1985:04) arbete. Folkpartiets företrädare i lagutskottet har anmält reservation. Ärendet kommer att behandlas av riksdagen inom kort.

Med hänvisning till det anförda avstyrker näringsutskottet motion 1986/87:N166 (fp) i berörd del.

En annan aspekt av den föreslagna ägarspridningen i Procordia tas upp i motion 1986/87:N164 (fp, c). Motionärerna anser att *bryggeri- och tobaksrörelserna* inom Procordia bör undantas från de föreslagna förändringarna med hänsyn till samhällsintresset av en minskad konsumtion av öl och tobaksprodukter. Dessa delar av Procordias nuvarande verksamhet bör drivas på andra grunder än rent affärsmässiga, anförs det.

Utskottet erinrar om att det råder en i princip fri marknad för såväl bryggeriprodukter som tobaksprodukter i Sverige. Det tidigare tobaksmonopolet avskaffades år 1961. De alkoholpolitiska motiven för ett statligt ägarengagemang i bryggeriindustrin anses ha försvunnit eller i vart fall försvagats sedan förbudet mot mellanöl införts år 1977 och öl av klass I och II jämförts med andra drycker. De svenska företagen inom dessa branscher har att konkurrera med utländska företag på normala villkor inom och utom landet. De restriktioner i fråga om försäljning, reklam m. m. som anses önskvärda av samhälleliga skäl kan enligt utskottets uppfattning vidmakthållas oberoende av den form i vilken den affärsmässiga verksamheten bedrivs. Med hänvisning härtil avstyrker utskottet motion 1986/87:N164 (fp, c).

Affärsverk

I de motioner från de tre borgerliga partierna om utförsäljning av statliga företag som utskottet nyss har behandlat har som lämpliga försäljningsobjekt angivits delar av de affärsdrivande verken. Frågan om utförsäljning har ett nära samband med frågan om de organisatoriska förhållandena inom

affärsverkssektorn, bl. a. därför att en överföring från verks- till bolagsform ofta torde utgöra en förutsättning för avyttring.

Utskottet har nyligen behandlat frågor om affärsverkens organisation i ett yttrande (NU 1986/87:3 y) till konstitutionsutskottet över proposition 1986/87:99 om ledning av den statliga förvaltningen jämte motioner. Med anledning av yrkanden i två motioner från moderata samlingspartiet om en ombildning till aktiebolag – med sikte på privatisering – av de delar av affärsverken som inte är myndighetsutövande anförde näringsutskottet följande beträffande de tre affärsverk som är hänförliga till utskottets område, dvs. domänverket, affärsverket FFV och statens vattenfallsverk:

Någon sammanblandning av myndighetsuppgifter och affärsmässiga uppgifter som motiverar särskilda organisatoriska åtgärder av det slag som åsyftas i motionerna 1986/87:K115 (m) och 1986/87:N354 (m) kan inte anses föreligga för dessa tre affärsverks del. Detta innebär också att statsmakterna i annat sammanhang förutsättningslöst kan pröva frågan om ombildning av dessa verk eller delar därav till aktiebolag. De organisatoriska förändringar med avseende på myndighetsutövning som en sådan ombildning skulle föranleda synes vara av marginell natur. En annan sak är att näringsutskottet inte nu ser några skäl för ingrepp i den rådande arbetsfördelningen mellan affärsverk och bolag inom den sektor som här berörs.

I en gemensam avvikande mening uttalade sig de borgerliga partiernas företrädare i utskottet för att större delen av de tre affärsverkens rörelse skulle föras över i bolagsform för att få utvecklas enligt villkoren på resp. marknad.

Frågan om privatisering av viss statlig verksamhet som bedrivs i affärsverksform berörs också i finansutskottets yttrande (bilaga) från bl. a. fördelningspolitiska aspekter.

Näringsutskottet kommer nu att behandla frågor om de två affärsverk som ingår i den statliga industrisektorn, nämligen affärsverket FFV och domänverket.

Frågan om ändrade ekonomiska befogenheter för *affärsverket FFV* tas upp i ett särskilt avsnitt av proposition 1986/87:74. Där erinras om att en ändring av företagsformen för FFV har diskuterats vid ett flertal tillfällen under senare år, senast i samband med behandlingen av verksledningskommitténs betänkande (SOU 1985:41) *Affärsverken och deras företag*. Industriministern förklarar emellertid att han inte är beredd att nu föreslå en ändrad företagsform för FFV. Vidare anförts att FFV är det mest kommersiellt inriktade av affärsverken. Samtidigt har FFV behållit de gamla reglerna för affärsverken i fråga om t. ex. anvisning av investeringsmedel över statsbudgeten, medan andra affärsverk har erhållit en rad lättnader inom det ekonomiska och finansiella området. Mot bakgrund härav bör enligt regeringens uppfattning undersökas möjligheterna till motsvarande lättnader även för FFV. En arbetsgrupp har tillsatts för att skyndsamt utarbeta närmare förslag om ändrade ekonomiska befogenheter för affärsverket FFV.

I motion 1986/87:N150 (m) riktas kritik mot regeringen för att den inte är beredd att lägga fram förslag om en ombildning av FFV till aktiebolag. Det

finns ingen anledning att förhålla frågan, anförs det. Även i motion 1986/87:N149 (fp) yrkas på en ändring av FFV:s företagsform.

NU 1986/87:41

Vad som anförs i propositionen om företagsform för affärsverket FFV och om ändrade ekonomiska befogenheter för verket föranleder ingen erinran från utskottet. Motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) avstyrks i berörda delar.

Frågor om utförsäljning av tillgångar hos *domänverket* tas upp i motioner från de tre borgerliga partierna.

Statens markinnehav bör minskas, anförs det i motion 1986/87:N354 (m). De jordbruksfastigheter som domänverket förvaltar bör utbudas i första hand till dem som arrenderar marken. Också skogsmarken kan i betydande utsträckning säljas till enskilda personer bl. a. som tillskottsmark vid strukturrationaliseringar, anförs det. Annan verksamhet än markförvaltning kan lämpligen överföras till andra intressenter. Försäljning av fastigheter och rörelser bör påbörjas snarast möjligt. Motionärerna räknar med att försäljningarna kommer att resultera i intäkter av 400 milj. kr. under nästa budgetår. Som mål anges att domänverket skall återgå till sin ursprungliga roll att förvalta statens – i framtiden minskade – skogsinnehav.

Liknande synpunkter framförs i motion 1986/87:N331 (fp). Beloppet 400 milj. kr. som intäkt från markförsäljningar nämns, även om det inte framgår till vilken period beloppet skall hänföras. Motionärerna hänvisar till tidigare motioner från folkpartiet i vilka bl. a. domänverkets affärsverksamhet och statens avkastningskrav berörts.

Motionerna 1986/87:N325 (c) och 1986/87:N364 (c) gäller främst möjligheterna att genom en överföring av skogsmark från domänverket stärka enskilda jord- och skogsbruk i olika delar av landet. I den förstnämnda motionen begärs att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att lägga fram förslag om privatisering av domänverkets skogsmark i syfte att skapa livskraftiga skogsbruksföretag i glesbygderna. I den andra motionen föreslås en kartläggning på länsnivå av möjligheterna till överföring av skogsmark från domänverket till enskilda jordbrukare.

Utskottet har under de senaste åren behandlat ett antal liknande motioner med förslag om utförsäljning av skogsmark från domänverket till enskilda. Liksom nu har i motionerna angetts såväl statsfinansiella som sociala och regionalpolitiska motiv för förslagen. Utskottet har avvisat tanken på en utförsäljning av domänverkets skogsmark och övriga tillgångar som led i en allmän privatisering av statlig affärsverksamhet. Domänverket borde dock även i fortsättningen kunna medverka till att förstärka enskilda fastigheter genom försäljningar eller markbyten. Vid sin behandling av frågan förra året (NU 1985/86:24 s. 10) hänvisade utskottet också till att en utförsäljning av statsskogar skulle kunna försvåra de mindre sågverkens råvaruanskaffning, särskilt i Norrlands inland. Reservationer till stöd för motionen avgavs gemensamt av de tre borgerliga partiernas företrädare, varvid utförsäljningar till ett värde av 400 milj. kr. under det nästkommande budgetåret angavs som riktmärke. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att ompröva sitt tidigare ställningstagande i frågan. De fyra aktuella motionerna avstyrks, motion 1986/87:N354 (m) i berörd del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *information om statliga företag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N163 yrkande 1 och motion 1986/87:N307,

2. beträffande *statens ägarroll*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N140 yrkande 13, motion 1986/87:N143 yrkande 14, motion 1986/87:N149 yrkande 10, motion 1986/87:N151 yrkande 1, motion 1986/87:N306, motion 1986/87:N354 yrkande 1 och motion 1986/87:N360 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. beträffande *plan för försäljning av statliga företag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N323, motion 1986/87:N324, motion 1986/87:N354 yrkande 2, motion 1986/87:N386 och motion 1986/87:N421,

4. beträffande *försäljning av Pripps*
att riksdagen avslår motion 1985/86:N295,

5. beträffande *avveckling av Cordinor-gruppen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N310,

6. beträffande *Sveriges Investeringsbank*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N375 yrkande 4,

7. beträffande *nyemission i Procordia*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:126 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N165 i ifrågavarande del godkänner att staten avstår från sin företrädesrätt att teckna nya aktier till ett sammanlagt nominellt belopp av 350 000 000 kr. i Procordia AB,

b) avslår motion 1986/87:N168,

8. beträffande *statens framtida ägarandel i Procordia*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:126 moment 2 och med avslag på motion 1986/87:N165 i ifrågavarande del, motion 1986/87:N166 yrkande 2 och motion 1986/87:N167 yrkandena 1 och 2 godkänner vad som i propositionen anföras om storleken av statens framtida andel av röstetalet i Procordia AB,

9. beträffande *differentierad rösträtt*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N166 yrkande 1,

10. beträffande *bryggeri- och tobaksrörelserna*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N164,

11. beträffande *affärsverket FFV*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 13 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 8 och motion 1986/87:N150 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. beträffande *domänverket*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N325, motion 1986/87:N331,
motion 1986/87:N354 yrkande 4 och motion 1986/87:N364.

NU 1986/87:41

Stockholm den 25 maj 1987

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Rune Jonsson (s), Wivi-Anne Radesjö (s), Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Elving Andersson (c), John Andersson (vpk), Leo Persson (s) och Olavi Viitanen (s).

Reservationer

1. Information om statliga företag (mom. 1)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "Utskottet vidhåller" och slutar på s. 7 med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik som framförs i motionerna 1986/87:N163 (m) och 1986/87:N307 (m) mot informationen i propositioner om statliga företag. Det har vid ett antal tillfällen under senare år visat sig nödvändigt att under utskottsbehandlingen begära ytterligare uppgifter från det berörda departementet. Dessa uppgifter har i stor utsträckning varit av sådan karaktär att de hade kunnat lämnas redan i propositionen. Därmed hade underlaget såväl för motionerna som för den allmänna debatten i frågan blivit väsentligt bättre.

Enbart under innevarande riksmöte har utskottet haft att behandla tre ärenden om statliga företag i vilka informationen i regeringens propositioner har varit bristfällig. Det gäller försäljningen av statens aktier i AB Oljetransit och viss avvecklingsproduktion vid Kockums AB (NU 1986/87:15) samt – i dagarna – viss försäljning av aktier i OK Petroleum AB (NU 1986/87:42). I dessa tre fall har uppgifter av delvis grundläggande natur fått inhämtas genom utfrågningar av tjänstemän i berörda departement. Utskottet finner detta otillfredsställande. Det kan dock noteras att redovisningen i den proposition om vissa aktiefrågor för Procordia AB (prop. 1986/87:126) som utskottet behandlar i detta betänkande innehåller en fulligare redovisning av uppgifter om bolaget än vad som hittills har varit praxis.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen ställa sig bakom kravet på en större öppenhet vid informationen till riksdagen om statliga företag. Motionerna 1986/87:N163 (m) och 1986/87:N307 (m) tillstyrks med det sagda.

1. beträffande *information om statliga företag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N163 yrkande 1 och motion 1986/87:N307 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Statens ägarroll (mom. 2)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "den avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den principiella syn på statligt företagande som kommer till uttryck i motionerna 1986/87:N354 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c). Staten skall således ange de allmänna förutsättningarna för näringslivet men i princip inte själv engagera sig som ägare till företag. Den sammanblandning av roller som statligt företagande med nödvändighet innebär får enligt utskottets mening negativa följder både för marknadsekonomins funktion och för de statliga företagen själva. I fall då staten av omständigheterna har tvingats ta på sig ett ägaransvar – såsom under 1970-talets strukturr kriser i vissa branscher – bör en avveckling av statens engagemang ske så snart det finns förutsättningar härför.

Utifrån denna principiella inställning till statligt företagande ter sig vad som anförts i proposition 1986/87:74 om önskvärdheten av en statlig företagssektor som helt oacceptabelt. Även i sak är regeringens argumentering ohållbar. Som ett huvudmotiv för statligt ägande anges att det behövs en motvikt till en ensidig privat ägarkoncentration. De industribranscher utanför basindustrierna där statligt företagande spelar en roll, nämligen bryggeri- och tobaksbranscherna, kännetecknas av en ägarkoncentration som gränsar till monopol, med marknadsandelar av 60 % resp. 85 % för de statsägda företagen. Enligt utskottets mening innebär en utvidgad statlig företagssektor risk för en ytterligare koncentration inom näringslivet, särskilt i förening med löntagarfondernas växande inflytande över delar av den privatägda industrin.

De riktlinjer för den statliga ägarpolitiken som anges i propositionen kan förefalla som en i sig rimlig anpassning till de förhållanden som råder inom det privata näringslivet. Detta gäller t. ex. beträffande synen på ägarens roll, kraven på lönsamhet och formerna för anskaffning av riskkapital. Mot bakgrund av vad utskottet nyss har anförts ger emellertid dessa riktlinjer anledning till oro. Regeringens avsikt synes nämligen vara att staten, genom att sprida ägandet i de statliga företagen samtidigt som ägarkontrollen i företagen bevaras, skall skapa finansiella förutsättningar för en ny period av expansion inom den statliga företagssektorn. En sådan expansion bör enligt utskottets uppfattning inte komma i fråga. Härav följer att utskottet kan godta de angivna riktlinjerna endast om de utgör ett led i en politik som siktar till en successiv minskning av statens ägarintressen inom näringslivet.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna 1986/87:N354 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c) i berörda delar. Härav följer att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N306 (s), 1986/87:N140 (vpk), 1986/87:N151 (vpk) och 1986/87:N360 (vpk), de tre sistnämnda motionerna i de delar som berörts här.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *statens ägarroll*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 14, motion 1986/87:N149 yrkande 10 och motion 1986/87:N354 yrkande 1 samt med avslag på motion 1986/87:N140 yrkande 13, motion 1986/87:N151 yrkande 1, motion 1986/87:N306 och motion 1986/87:N360 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Statens ägarroll (mom. 2)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "den avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att den syn på statligt företagande som kommer till uttryck i propositionen innebär att de statliga företagen skall anpassas till det privata näringslivets normsystem och ideologi. Detta kan enligt utskottets mening inte godtas. Det statliga företagandet bör spela en principiellt annorlunda roll i näringslivets utveckling än det privatkapitalistiska. Detta gäller framför allt i fyra avseenden. De statliga företagen skall vara bärare av en självständig teknologi, som stärker det nationella oberoendet. De skall också gå i spetsen för en användning av teknologin som tar till vara yrkesskickligheten och kompetensen hos de anställda. Vidare skall de statliga företagen genom att tillämpa demokratiska ledningsprinciper utgöra ett alternativ till det auktoritära ledningssystemet inom det privata näringslivet. Slutligen skall de medverka till en rättvis regional fördelning av resurser och utvecklingsinitiativ. En statlig företagspolitik med sådan inriktning förutsätter en samhällsekonomisk målsättning för verksamheten i stället för den kortsiktiga vinstmaximeringsprincip som nu gäller för de statliga företagen och som enligt propositionen skall bli än mer styrande i framtiden.

Utifrån den grundinställning till statligt företagande som utskottet här har redovisat ställer sig utskottet avvisande till vad som anförs i propositionen om en spridning av ägandet i de statliga företagen. En sådan metod för kapitalanskaffning kommer att försvåra eller helt förhindra en långsiktig utveckling av företagen genom att staten tvingas att ta hänsyn till de privata finansierarnas avkastningskrav. Resultatet av en sådan politik har redan visat sig i fråga om SSAB.

Enligt utskottets uppfattning bör de statliga företagens anskaffning av riskkapital i stället ske genom en nära samverkan med löntagarfonderna. Härigenom skulle förutsättningar skapas för en expansiv statlig företagssek-

tor, som kan gå i spetsen för en omdaning och förnyelse av svensk industri.

Riksdagen bör uttala sig för en omläggning av den statliga företagspolitiken i här angiven riktning. Därmed skulle motionerna 1986/87:N360 (vpk), 1986/87:N140 (vpk) och 1986/87:N151 (vpk) bli tillgodosedda i berörda delar. Samma gäller önskemålet i motion 1986/87:N306 (s) om utveckling av de statliga basindustrierna. Motionerna från de tre borgerliga partierna bygger emellertid på en helt annan grundsyn än utskottets, varför de avstyrks.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. *beträffande statens ägarroll*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N140 yrkande 13, motion 1986/87:N151 yrkande 1, motion 1986/87:N306 och motion 1986/87:N360 yrkande 2 samt med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 14, motion 1986/87:N149 yrkande 10 och motion 1986/87:N354 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Plan för försäljning av statliga företag (mom. 3)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Av den" och slutar med "avstyrks likaså" bort ha följande lydelse:

Som tidigare har framgått delar utskottet den principiella uppfattning om statligt företagande som ligger till grund för motionerna 1986/87:N354 (m), 1986/87:N323 (fp), 1986/87:N421 (fp) och 1986/87:N386 (c). Sålunda bör statens affärsverksamhet begränsas till områden där det finns särskilda motiv för ett statligt engagemang. Denna princip har också kommit till klart uttryck i den avvikande mening till finansutskottets yttrande som har anmälts av företrädarna för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet och som näringsutskottet ansluter sig till.

En tillämpning av nämnda princip möjliggör enligt utskottets uppfattning att mycket stora delar av den affärsverksamhet som nu bedrivs av staten i verks- eller bolagsform kan avyttras. Från denna synpunkt ter sig det mål som har angetts i motionerna, nämligen att staten skall tillföras försäljningsintäkter om minst 4 miljarder kronor om året under ett antal år, som fullt realistiskt. Metoderna för försäljning och valet av försäljningsobjekt kräver noggranna överväganden. Även möjligheterna till uppdelning av affärsverk och utförsäljning av vissa reala tillgångar hos verken bör prövas. Utskottet återkommer här till vid behandlingen av motioner om domänverket. Frågan om utförsäljning av tillgångar hos statens vattenfallsverk behandlas i betänkandet NU 1986/87:34.

Enligt utskottets mening bör regeringen utarbeta ett förslag till plan för försäljning av statliga företag enligt angivna riktlinjer. Med hänsyn till vikten av att varje enskild affär ger bästa möjliga ekonomiska resultat för staten bör

försäljningarna kunna anpassas till det aktuella marknadsläget. Det synes därför lämpligt att regeringen begär riksdagens bemyndigande att beträffande ett antal angivna företag genomföra försäljningar av en viss omfattning. I fråga om affärsverken torde krävas bemyndigande även att vidta sådana organisatoriska åtgärder som kan visa sig önskvärda i samband med avyttringen av vissa tillgångar. Det får sedan ankomma på regeringen att vid lämplig tidpunkt besluta om genomförandet av försäljningarna inom ramen för riksdagens bemyndiganden.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen ansluter sig till vad utskottet har anfört. Med det sagda tillstyrks de fyra förenämnda motionerna i berörda delar. Motion 1986/87:N324 (c) om börsintroduktion av LKAB tillgodoses också genom vad utskottet har föreslagit.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. *beträffande plan för försäljning av statliga företag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N323, motion 1986/87:N324, motion 1986/87:N354 yrkande 2, motion 1986/87:N386 och motion 1986/87:N421 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Sveriges Investeringsbank (mom. 6)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "våren 1988" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritiska syn på Investeringsbanken som kommer till uttryck i motion 1986/87:N375 (m). De uppgifter för vilka banken bildades år 1967 är inte längre aktuella. Vidare har utbudet av olika slags finansieringstjänster på marknaden utvecklats snabbt under senare år. En avveckling av banken bör alltså övervägas. Utskottet anser – med instämmande i vad som sägs härom i motion 1986/87:N323 (fp) – att en särskild utredning bör tillsättas med uppgift att pröva såväl denna fråga som behovet av övriga statliga kreditinstitut. Utgångspunkten för utredningens arbete bör vara att staten inte skall engagera sig i företag på kreditmarknaden med mindre än att det kan konstateras att det finns ett behov av tjänster som inte kan tillgodoses av övriga aktörer på marknaden. Vidare bör utredningen utarbeta ett förslag till avyttring eller avveckling av statens intressen i de olika instituten. Utredningen bör arbeta skyndsamt. Riksdagen bör anmoda regeringen att föranstalta om en sådan utredning och att på grundval av utredningens resultat lägga fram förslag i frågan under nästa riksmöte. Genom ett uttalande av denna innebörd skulle yrkandet i motion 1986/87:N375 (m) bli i huvudsak tillgodosett.

6. beträffande *Sveriges Investeringsbank*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N375 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Nyemission i Procordia (mom. 7)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "Utskottet tillstyrker" och slutar på s. 15 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om att staten genom att avstå från sin företrädesrätt vid en nyemission i Procordia skall möjliggöra viss spridning av aktier i bolaget är enligt utskottets mening i sig positivt. Utskottet tillstyrker därför förslaget. Den motivering för nyemissionen som anges i propositionen, nämligen att Procordia måste ges möjligheter att expandera inom vissa affärsområden bl. a. genom företagsförvärv, finner utskottet också rimlig från företagets synpunkt. Emellertid försvagas inte de principiella invändningarna mot statligt företagande av en ökad ägarspridning i de statliga företagen. De riktlinjer för den statliga ägarpolitiken som har redovisats i proposition 1986/87:74 och som utskottet nyss har kommenterat synes tyda på en avsikt från regeringens sida att genom ägarspridning skapa förutsättningar för en expansion av den statliga företagssektorn. I detta perspektiv ter sig regeringens förslag beträffande nyemissionen i Procordia som oroväckande. Enligt utskottets mening måste det därför klargöras att en ägarspridning i Procordia skall utgöra ett första steg i en avveckling av det statliga ägandet i bolaget. Utskottet ansluter sig därmed till den syn på frågan som redovisas i motionerna 1986/87:N167 (m), 1986/87:N166 (fp) och 1986/87:N168 (c). I sistnämnda motion anføres dessutom att en fortsatt framtida spridning av ägandet i Procordia bör genomföras på ett sådant sätt att intäkterna kan utnyttjas för att förstärka statsbudgeten. Utskottet instämmer häri. Riksdagen bör i ett tillkännagivande till regeringen ställa sig bakom nämnda krav.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *nyemission i Procordia*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1986/87:N168 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Nyemission i Procordia (mom. 7)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "Utskottet tillstyrker" och slutar på s. 15 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har nyss redogjort för sin principiella uppfattning om det statliga

företagandets roll. Därvid har utskottet tagit avstånd från ägarspridning i samband med börsintroduktion som en form för anskaffning av kapital till de statliga företagen. Som framgått innebär denna metod att företagen tvingas att anpassa sin verksamhet efter en kortsiktig vinstmaximeringsprincip, med negativa konsekvenser för företagens utveckling och för de anställda. Följaktligen är det förslag om nyemission i Procordia som regeringen nu har lagt fram inte godtagbart. Utskottet ansluter sig alltså till kravet i motion 1986/87:N165 (vpk) på att förslaget skall avslås. Motion 1986/87:N168 (c) avstyrks däremot.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. *beträffande nyemission i Procordia*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N165 i ifrågavarande del avslår proposition 1986/87:126 moment 1,

b) (= utskottet).

8. Statens framtida ägarandel i Procordia (mom. 8)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 15 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 16 med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om att staten skall bevara ägarkontrollen över Procordia kan utskottet inte godta. Tvärtom framstår Procordia såsom ett av de lämpligaste objekten för en privatisering av statliga företag, sedan koncernen nu omstrukturerats och gått in i en mer expansiv fas. Utskottet ansluter sig alltså till kravet i motionerna 1986/87:N167 (m) och 1986/87:N166 (fp) på en fortsatt successiv avveckling av statens aktieinnehav i Procordia. Riksdagen bör uttala sig härför. Motion 1986/87:N165 (vpk) avstyrks däremot i berörd del.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. *beträffande statens framtida ägarandel i Procordia*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N166 yrkande 2 och motion 1986/87:N167 yrkandena 1 och 2 avslår proposition 1986/87:126 moment 2 och motion 1986/87:N165 i ifrågavarande del.

9. Statens framtida ägarandel i Procordia (mom. 8)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 15 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 16 med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Som redan framgått anser utskottet att staten bör behålla den fullständiga ägarkontrollen över Procordia. Utskottet saknar därför anledning att närmare kommentera regeringens förslag om statens framtida ägande i bolaget och om bemyndigande för regeringen att utan riksdagens hörande

medverka till fortsatt minskning av statens ägarandel. Utskottet tillstyrker alltså motion 1986/87:N165 (vpk) i berörd del. Av det sagda följer också att motionerna 1986/87:N167 (m) och 1986/87:N166 (fp) avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *statens framtida ägarandel i Procordia*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N165 i ifrågavarande del avslår proposition 1986/87:126 moment 2 samt motion 1986/87:N166 yrkande 2 och motion 1986/87:N167 yrkandena 1 och 2.

10. Differentierad rösträtt (mom. 9)

Erik Hovhammar, Sten Svensson och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet avser inte att gå in på frågan om de generella bestämmelserna om differentierad rösträtt i aktiebolagslagen. Som framgått skall denna fråga övervägas av ägarutredningen. Enligt utskottets mening borde dock regeringen i förslaget om spridning av ägandet i Procordia ha utgått från att alla aktier i bolaget skall ha samma röstvärde. En fortsatt ägarspridning i de statliga bolagen – som utskottet anser angelägen – bör baseras på principen en aktie–en röst. Riksdagen bör uttala sig härför. Genom ett sådant uttalande skulle motion 1986/87:N166 (fp) tillgodoses till betydande del.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *differentierad rösträtt*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:N166 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. Differentierad rösträtt (mom. 9)

Christer Eirefelt (fp) och Hadar Cars (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:N166 (fp) om differentierad rösträtt i aktiebolag. Enligt utskottets mening borde regeringen i förslaget om spridning av ägandet i Procordia ha utgått från att alla aktier i bolaget skall ha samma röstvärde. Det räkneexempel som utskottet nyss har redovisat över effekterna av en differentierad rösträtt vid fortsatt ägarspridning i Procordia belyser hur systemet kan bidra till att förhindra önskvärda förändringar av maktförhållandena inom näringslivet.

Beträffande den principiella motiveringen för utskottets ståndpunkt hänvisas till vad som nyligen har anförts i frågan av folkpartiets ledamöter i lagutskottet (I.U 1986/87:27 res. 7). Även om regeringen inte är beredd att lägga fram förslag om generellt förbud mot röstvärdesdifferentiering bör en fortsatt ägarspridning i de statliga bolagen – som näringsutskottet anser

angelägen – baseras på principen en aktie–en röst. Riksdagen bör uttala sig härför. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1986/87:N166 (fp) i berörd del.

NU 1986/87:41

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *differentierad rösträtt*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N166 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Affärsverket FFV (mom. 11)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Vad som" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen har valt att inte lägga fram förslag om en omvandling av affärsverket FFV till aktiebolag, trots verksamhetsutredningens klara förord för en sådan omvandling. Den nuvarande företagsformen innebär enligt allmän uppfattning en allvarlig belastning för verksamheten. De lättnader i fråga om bl. a. regler för finansiering av FFV:s verksamhet som ställs i utsikt i propositionen torde vara helt otillräckliga för att FFV skall kunna arbeta på samma villkor som sina konkurrenter inom och utom landet. Regeringen bör alltså snarast lägga fram förslag om en överföring till aktiebolagsform av FFV. Riksdagen bör uttala sig härför. Motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) tillstyrks i berörda delar.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *affärsverket FFV*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 13 och med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 8 och motion 1986/87:N150 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Domänverket (mom. 12)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 1986/87:N354 (m) och 1986/87:N331 (fp) om att domänverkets tillgångar i betydande utsträckning bör föras över i enskild ägo. Intäkter till staten av 400 milj. kr. bör utgöra ett riktmärke för försäljningarna under det första budgetåret. Försäljningarna av mark bör enligt utskottets mening inriktas särskilt på stärkandet av enskilda jord- och skogsbruk. Utskottet vill understryka vad som sägs i

motionerna 1986/87:N325 (c) och 1986/87:N364 (c) om vikten av livskraftiga jord- och skogsbruksföretag för en positiv utveckling i glesbygderna. Kravet i den förstnämnda av dessa motioner på en särskild utredning om privatisering av domänverkets skogsmark kan utskottet alltså ansluta sig till. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen ställa sig bakom det som nu anförts. Härigenom blir de fyra aktuella motionerna tillgodosedda, motion 1986/87:N354 (m) i berörd del.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *domänverket*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N325, motion 1986/87:N331, motion 1986/87:N354 yrkande 4 och motion 1986/87:N364 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Finansutskottets yttrande

1986/87:2 y

NU 1986/87:41

Bilaga

över motioner om försäljning av statliga företag

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 17 februari 1987 berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 1986/87:N323, 1986/87:N354 (yrkandena 1 och 2), 1986/87:N386 och 1986/87:N421 om försäljning av statliga företag.

I motionerna anges som främsta skäl till en försäljning av statliga företag

- att effektiviteten i företagen ökar,
- att försäljningen innebär en positiv spridning av ägandet,
- att bättre möjligheter till en finansiering av företagens verksamhet skapas,
- att en utförsäljning av företag bidrar till att sanera statens finanser.

I övrigt anförs i motionerna bl.a. följande.

I motion 1986/87:N354 yrkandena 1 och 2 av Carl Bildt m.fl. (m) bedöms en årlig inkomstförstärkning för staten på minst 4 miljarder kronor via börsintroduktioner vara möjlig. Enligt motionärerna uppgår ett grovt uppskattat försäljningsvärde för här aktuella företag och affärsverk till ca 80 miljarder kronor.

I motion 1986/87:N386 av Ivar Franzén m.fl. (c) understryks att en försäljning av statliga tillgångar måste ses som en engångsförstärkning. För budgetåret 1987/88 räknar motionärerna med att en försäljning motsvarande 3,5 miljarder kronor är möjlig att genomföra, vilket skulle innebära långsiktigt minskade räntekostnader för staten på 400 milj. kr. per år.

I motion 1986/87:N323 av Christer Eirefelt m.fl. (fp) framhålls att en utförsäljning av statliga företag via ett minskat tryck på penningmarknaden ger lägre räntor och därigenom en högre investeringsnivå.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Den statliga företagssektorn i Sverige har i dag en betydande omfattning. Den är emellertid inte lika omfattande som i vissa västeuropeiska länder. I dessa länder pågår för närvarande som ett led i den ekonomiska politiken en utförsäljning av statliga företag. I OECD:s senaste konjunkturrapport redovisas för de större industriländerna inom OECD den pågående och de närmast kommande årens privatisering och utförsäljning av statliga tillgångar. (OECD Economic Outlook dec. 1986: The economic rationale for and budgetary consequences of privatisation s. 14–17.)

Av rapporten framgår att det mest omfattande privatiseringsprogrammet har genomförts i Storbritannien. Sedan år 1979 har tillgångar för totalt 19

miljarder pund sålts ut till den privata sektorn. De årliga privatiseringsinkomsterna uppgår för närvarande till ca 5 miljarder pund vilket motsvarar 1,2 % av bruttonationalprodukten (BNP). Motsvarande andelar för Förbundsrepubliken Tyskland och Frankrike är 0,2 % resp. 0,6 %. Även i Japan genomförs en omfattande privatisering, där bl.a. en utförsäljning av Japan National Railways slutfördes i början av april detta år.

Om man som utgångspunkt tar förslagen i motion N354 om försäljningar av statliga tillgångar på 4 miljarder kronor per år motsvarar detta nära 0,5 % av BNP. Det bör emellertid observeras att begreppet privatisering definieras i motion N354 som försäljning av statliga och kommunala företag m.m. samt egendom tillhörande det allmänna. I OECD-rapporten innefattas även finansiella tillgångar. I Förenta Staterna pågår exempelvis en utförsäljning av statliga fordringar, i första hand fordringar i form av studielån.

Utskottet vill understryka att stora svårigheter föreligger att utifrån befintligt empiriskt material bedöma de ekonomiska effekterna av en nationalisering eller privatisering av företag. Som exempel kan nämnas utvecklingen i Frankrike där andelen offentligt ägda företag i ett historiskt perspektiv alltid varit hög. (OECD Economic Surveys: France jan. -87 s. 33–35.) Denna andel ökade påtagligt genom 1982 års nationaliseringar. De berörda företagen har därefter visat en utveckling som främst förklaras av den allmänekonomiska utvecklingen och i mindre grad av en förändring i ägandet. Det kan dock konstateras att under åren 1981–1984 hade de offentligt ägda industriföretagen en investeringsutveckling som var mer positiv än i övriga industrin. Samtidigt minskade sysselsättningen i de offentligt ägda företagen med knappt 5 % medan motsvarande nedgång för hela industrin var 7,5 %. Vinstutvecklingen för de offentligt ägda företagen var emellertid mycket svag och den ackumulerade förlusten för de här angivna åren uppgick till 71 miljarder FF varav nära 44 miljarder FF kan hänföras till den krisdrabbade stålindustrin.

Utskottet behandlade senast i februari i år (FiU 1986/87:10 s. 50–51) frågor rörande försäljning av statliga tillgångar och reducering av statsskulden. Utskottet framhöll vid detta tillfälle att det är olämpligt att sälja ut *real tillgångar* för att täcka ett underskott i statens *löpande* verksamhet. Statliga företag bör enligt utskottets mening kunna avyttras om det i det enskilda fallet bedöms motiverat. Men sådana affärer bör sättas in i ett näringspolitiskt sammanhang och inte utnyttjas för att uppnå enbart budgetmässiga förbättringar. I proposition 1986/87:74 – Näringspolitik inför 90-talet – anfördes att det kan finnas skäl att børsintroducera statliga företag. Detta kan enligt propositionen ge företaget bättre möjligheter att finansiera sin verksamhet och även vidta angelägna strukturella förändringar genom att betalning av företagsköp kan göras med egna aktier. Som framhålls i propositionen behöver en børsintroduktion dock inte påverka statens ägarandel.

Det förtjänar att understrykas att mot varje *kortsiktig förstärkning* av budgeten som en försäljning av statlig egendom innebär svarar en lika stor *bestående minskning* av den statliga förmögenheten. Försäljningsinkomsterna begränsar visserligen statens upplåningsbehov det aktuella året och ger på så sätt en varaktig besparing i form av minskade ränteutgifter. Denna

besparingseffekt förtas emellertid helt eller delvis av att staten samtidigt går miste om den avkastning som den försålda tillgången skulle ha givit.

I motion N323 anförs som ett av skälen för en successiv försäljning av statlig egendom att det skulle leda till minskade räntekostnader för staten, sänkt räntenivå och lägre inflation beroende på att det statliga upplåningsbehovet minskar.

I motionerna N323 och N386 samt i motion N421 av Lars Leijonborg (fp) anges inte närmare den totala storleken på utförsäljningen av de statliga tillgångarna. Den beräkning av det totala försäljningsvärdet av möjliga utförsäljningar som presenteras i motion N354 antyder emellertid att den angivna utförsäljningen på 4 miljarder kronor per år skall kunna pågå i ett par decennier.

En utförsäljning av statlig egendom skulle minska det statliga upplåningsbehovet på kapital- och penningmarknaden det aktuella året. Hushållens, försäkringsbolagens, AP-fondernas och andra institutionella placerares finansiella kapacitet skulle inte behöva tas i anspråk i samma utsträckning för att finansiera budgetunderskottet. Samtidigt skulle emellertid anspråken på riskkapitalmarknaden öka i motsvarande utsträckning genom det ökade utbudet av statliga aktier. Utförsäljning av statliga aktier till privata intressenter skulle komma att konkurrera med andra riskkapitalbehov. Direkt eller indirekt via lån för att finansiera aktieköpen kommer detta behov att få återverkningar på penning- och kapitalmarknaden. De finansiella effekterna på kreditmarknaden torde därför tämligen väl ta ut varandra och räntenivån skulle inte påverkas i nämnvärd utsträckning.

Som utskottet tidigare framhållit (FiU 1986/87:10 s. 51) kan det inte heller hävdas att en utförsäljning av statlig egendom skapar något realt utrymme för en offentlig expansion, t.ex. för utgiftsökningar eller skattesänkningar. Den leder endast till en omfördelning av finansiella tillgångar. Utförsäljningar leder inte i sig till någon dämpande effekt på efterfrågan, bytesbalans, produktion eller sysselsättning som i sin tur skulle kunna ge utrymme för en expansion.

Enligt utskottets mening finns det givetvis områden, exempelvis delar av den mer tekniska tjänsteproduktionen, där det finns få invändningar mot privata alternativ. Den mycket omfattande utförsäljningen av offentligt ägda företag och affärsverk, som föreslås i motion N354, innebär emellertid en radikal förändring av den i dag rådande synen på den offentliga sektorns uppgifter och utgör också ett klart avsteg från den fördelningspolitik som hittills varit en självklar del av den svenska välfärdspolitik.

Utskottet behandlade ingående de fördelningspolitiska aspekterna på en utförsäljning av statliga företag i ett yttrande till näringsutskottet i mars 1986 (FiU 1985/86:2 y).

Sammanfattningsvis framhöll utskottet i detta yttrande, som utskottet här vill hänvisa till, att det finns områden vid sidan av vård, omsorg och utbildning där det ligger i samhällets och medborgarnas intresse att verksamheten bedrivs i offentlig regi. Det är inte rimligt eller önskvärt att enskilda intressen svarar för t.ex. investeringar i infrastruktur såsom järnvägar, post och telekommunikationer. För att få till stånd en utbyggnad inom dessa områden i önskvärd takt och utbredning över hela landet har det

NU 1986/87:41

Bilaga

(FiU 1986/87:2 y)

krävts mycket stora investeringar som inte skulle kunnat klaras på annat sätt än genom den offentliga sektorns försorg. Det är inte heller önskvärt att inflytandet över utnyttjandet och spridningen av dessa investeringar skall avgöras av enskilda kommersiella intressen.

I motionerna N323, N354 och N421 hävdas att en avmonopolisering inom den offentliga sektorn skulle gagna konsumenterna och innebära ett bättre utnyttjande av befintliga resurser.

Utskottet vill avslutningsvis betona att negativa verkningar av monopol främst beror på vilken prispolitik som förs. Förekomsten av statliga monopol inom vissa sektorer av samhället innebär att staten genom företag och myndigheter får möjlighet att på ett bättre sätt styra utvecklingen inom olika verksamhetsfält. Så t.ex. har staten genom Vattenfall i praktiken en monopolställning med vars hjälp staten kan påverka den allmänna prissättningen på elektrisk kraft. Detta har bidragit till att vi i Sverige har internationellt sett mycket låga eltaxor, som är i stort sett enhetliga över hela landet. Förhållandena är snarlika inom andra områden. Televerket och postverket betjänar alla delar av landet och deras taxor är satta i direkt utjämnande syfte. Televerket vill genom sina taxor göra Sverige "rundare" och brevpörtlots storlek är inte avhängigt av vart i Sverige försändelsen skickas. En avyttring av t.ex. statliga kraftverk eller uppdelning och försäljning av delar av televerket skulle försvaga statens möjligheter att påverka taxesättning och utöva kontroll och få insyn i verksamheten. Möjligheterna att ge alla delar av landet en likartad service skulle också försvåras.

Med hänvisning till vad som anförts anser finansutskottet att här aktuella motionsyrkanden bör avstyrkas.

Stockholm den 9 april 1987

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Rune Rydén (m), Lisbet Calner (s), Lars De Geer (fp), Arne Andersson i Gamleby (s), Kjell A. Mattsson (c), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Arne Kjörnsberg (s), Hugo Hegeland (m), Marianne Carlström (s) och Rolf Kenneryd (c).

Avvikande mening

Anne Wibble (fp), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Kjell A. Mattsson (c), Hugo Hegeland (m) och Rolf Kenneryd (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. [30] börjar med "Utskottet vill" och på s. [32] slutar med "bör avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motioner (se t.ex. FiU 1985/86:2 y) rörande frågor om utförsäljning av statliga företag. Utskottets socialdemokratiska ledamöter har därvid avstyrkt motionerna med hänvis-

ning bl.a. till att det inte finns någon anledning att sprida ägandet, att en utförsäljning skulle ge kraftiga negativa fördelningseffekter och allmänt skulle utgöra ett hot mot vår välfärd. Man har även hävdats att utförsäljning inte heller bör utnyttjas i strävandena att minska budgetunderskottet. De socialdemokratiska ledamöterna och regeringen har emellertid successivt ändrat sin attityd till en utförsäljning av statliga företag. Som framgår exempelvis av här nämnda yttrande till näringsutskottet är utskottets majoritet inte längre helt avvisande till att pröva privata alternativ till vissa delar av den offentliga sektorns tjänsteproduktion. Av proposition 1986/87:74 Näringspolitik inför 90-talet framgår även att en börsintroduktion av de statliga företagen kan godtas. Vidare ser regeringen nu en amortering av statsskulden medförande lägre räntebetalningar som ett led i arbetet att minska budgetunderskottet.

I en avvikande mening till finansutskottets yttrande FiU 1985/86:2 y framhöll utskottets borgerliga ledamöter att staten har en självklar roll när det gäller ansvaret för viss grundläggande samhällsservice. Detta ansvar innefattar emellertid inte all den verksamhet som i dag bedrivs inom den statliga företagssektorn. Statlig företagsamhet bör begränsas till sådana områden där staten har särskilda skäl att bedriva verksamhet.

Erfarenheterna har visat att det finns speciella problem förknippade med statliga företag. Statens roll som ägare till företag kommer lätt i konflikt med statens huvudsakliga roll i övrigt i samhället. Det har i själva verket blivit en sammanblandning mellan statens båda roller, en sammanblandning som är till nackdel för de statliga företagens möjlighet att utvecklas. Staten har inte kunnat fungera som enbart ägare. Den egentliga ägarfunktionen har därför inte blivit tillgodosedd.

Vidare underströks att statligt ägande inte får bli ett självändamål. Lika väl som det är naturligt att förvärva företag bör det för staten vara naturligt att sälja ut företag som strukturerats om och fått nödvändig stabilitet. Staten bör kunna försälja statliga företag med en verksamhet som är väsensfrämmande för det offentliga – företag som kan drivas lika bra eller bättre om de överläts i privat regi.

En försäljning av sådana statliga företag kan också bidra till att begränsa den årliga ökningen av statsskulden, vilket ger en bestående effekt i form av minskade årliga utgifter för statsskuldräntor.

Konsekvenserna för aktiemarknaden till följd av det ökade utbudet skall inte överdrivas, eftersom det statliga upplåningsbehovet minskar i motsvarande utsträckning. Försäljningen av statliga företag behöver således inte i sig kräva ytterligare utrymme på kredit- och aktiemarknaden. En utförsäljning av hela, eller delar av, statliga företag och affärsdrivande verk borde kunna ge en budgetförstärkning av ca 4 miljarder kronor per år.

Utskottet tillstyrker med hänvisning till vad som anförts i den avvikande meningen till utskottets yttrande FiU 1985/86:2 y att riksdagen hos regeringen begär en plan för försäljning av statliga företag i den omfattning som angivits i de aktuella motionerna.

NU 1986/87:41
Bilaga
(FiU 1986/87:2 y)

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Proposition 1986/87:74</i>	2
<i>Proposition 1986/87:126</i>	2
<i>Motionerna</i>	3
<i>Utskottet</i>	5
Inledning	5
Statens ägarroll	7
Försäljning av statliga företag	9
Sveriges Investeringsbank	12
Procordia	13
Affärsverk	16
Hemställan	19
<i>Reservationer</i>	20
1. Information om statliga företag (m, fp, c)	20
2. Statens ägarroll (m, fp, c)	21
3. Statens ägarroll (vpk)	22
4. Plan för försäljning av statliga företag (m, fp, c)	23
5. Sveriges Investeringsbank (m, fp, c)	24
6. Nyemission i Procordia (m, fp, c)	25
7. Nyemission i Procordia (vpk)	25
8. Statens framtida ägarandel i Procordia (m, fp, c)	26
9. Statens framtida ägarandel i Procordia (vpk)	26
10. Differentierad rösträtt (m)	27
11. Differentierad rösträtt (fp)	27
12. Affärsverket FFV (m, fp, c)	28
13. Domänverket (m, fp, c)	28
<i>Bilaga</i>	
Finansutskottets yttrande 1986/87:2 y över motioner om försäljning av statliga företag	30

